

Jakub Izdný
Drahomír Suchánek
David Tomíček
a kolektiv

**Amicis omnia sunt
communia**

Integrace a dezintegrace
v dějinách, společnosti
a literatuře

Amicis omnia sunt communia
Integrace a dezintegrace
v dějinách, společnosti
a literatuře

Jakub Izdný
Drahomír Suchánek
David Tomíček
a kolektiv

Recenzovali: doc. Mgr. et Mgr. Andrej Tóth, Ph.D.
doc. PhDr. Tomáš Velímský, CSc.

Na obálce Gerrit Dou: Učenec si přičezává brk, 1633–1635, olejomalba na desce, 26,3 × 21,2 cm (detail). Publikováno se svolením The Leiden Collection, New York.

Kniha vychází s finanční podporou prostředků na institucionální výzkum Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem pro rok 2022, prostředků na institucionální výzkum Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni pro rok 2022 a Univerzitního programu Progres Q09: Historie – klíč k pochopení globalizovaného světa.

© Univerzita Karlova, 2022

© Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2022

© Marie Bláhová, Lenka Bobková, Martin Boček, Eva Fischerová, Radek Fukala, Martin Holý, Michaela Hrubá, Jakub Izdný, Ivan Jakubec, Kristina Kaiserová, Roman Kodet, Jiří Koten, Jiří Mikulec, Martin Nejedlý, Lukáš Novotný, Dana Picková, Jan Royt, František Stellner, Drahomír Suchánek, Ivan Šedivý, David Tomíček, Jaroslav Valkoun, Václav Vaněk, 2022

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Praha 2022
Redakce Veronika Ptáčková
Grafická úprava Jan Šerých
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání první

ISBN 978-80-246-5353-2 (Karolinum)

ISBN 978-80-246-5389-1 (pdf, Karolinum)

ISBN 978-80-7561-366-0 (Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem)

ISBN 978-80-7561-367-7 (pdf, Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Tato publikace je věnována
našemu učiteli, milému příteli a kolegovi
doc. PhDr. Václavu Drškovi, Ph.D.,
k jeho šedesátým narozeninám.

Obsah

Uvedení do tématu: integrační a dezintegrační procesy jako problém historického a literárně-kulturního výzkumu Jakub Izdný, Drahomír Suchánek, David Tomíček	11
Karamboly s Václavem Michaela Hrubá	18
S jubilentem na fakultě a cestách za vědou František Stellner	22
Počátky národa v nejstarších státně-národních kronikách (do poloviny 12. století) Marie Bláhová	25
Rus / ruská země a integrace a dezintegrace ve středověké východní Evropě Dana Picková	39
Integrace a dezintegrace prostoru střední Evropy - rok „nula“ velkých změn Jakub Izdný	50
Východofranská říše mezi decentralizací a jednotou - příspěvek k integraci franského prostoru po vymření karolínského dynastie Drahomír Suchánek	63
Spolia a myšlenka renovatio imperii Jan Royt	76
Politicko-teritoriální unie zvaná Česká koruna v pozdním středověku neboli počátek integrace v srdci Evropy Lenka Bobková	83
Reintegrace démonického zvrhlika do společnosti zbožných křesťanů aneb příběh Roberta Dábla Martin Nejedlý	100

O léčivých vlastnostech hadů, žab a štírů – k integraci Experimenta Nicolai do staročeského lékařského písemnictví David Tomíček	111
Školní řády v zemích České koruny jako prostředek integrace a konfesionalizace v 16. a raném 17. století Martin Holý	122
Pietas Bohemica jako protějšek i doplněk habsburské rodové zbožnosti – příspěvek k integrační funkci náboženského života Jiří Mikulec	133
Integrace Romanovců do evropské panovnické sítě v 18. století František Stellner	143
Historik Adam Stanisław Naruszewicz na prahu trojího dělení Rzeczypospolité Radek Fukala	152
Přesvědčivá „historie“ jako výsledek integrace literárních postupů do narativního textu v próze 19. století Jiří Koten	160
Humor jako břitva. Diferenciace české literatury v padesátých letech 19. století Václav Vaněk	167
Na cestě k legitimitě. Velká Británie, velmoci a japonská císařská vláda na jaře 1868 Roman Kodet	178
Cunard Line a jeho působení v habsburské monarchii – příspěvek k otázce rakouského vystěhovalectví Martin Boček	191
Anton (Alois) Weber. Jeho život do vzniku Československé republiky 1918 Kristina Kaiserová	206
Vznik Československa jako dějinná změna – poznámky o kontinuitě a diskontinuitě Ivan Šedivý	217
K činnosti a fungování Národní jednoty severočeské ve dvacátých letech 20. století Eva Fischerová	230
Postoj britských dominií k Ženevskému protokolu a otázka kolektivní bezpečnosti Jaroslav Valkoun – Lukáš Novotný	241
Dezintegrace poválečné dopravy a pokusy o novou integraci v období 1945–1948 na příkladu Československa Ivan Jakubec	249

Summary	261
English abstracts	268
Seznam použitých zdrojů	282
Bibliografie prací Václava Dršky	319

Uvedení do tématu: integrační a dezintegrační procesy jako problém historického a literárně-kulturního výzkumu

Přirozeným zájmem historické vědy jsou širší společensko-politické proměny, které popisují procesy propojování, či naopak vzdalování segmentů v těchto změnách zapojených.¹ Neexistuje asi žádný historický fenomén, který by v tomto kontextu nebylo možné začlenit do širších či užších integračních či dezintegračních procesů. Opačně jsou to pak právě tyto procesy, které mohou obecně pomoci s interpretací řady dílčích událostí a jevů. Integrace a dezintegrace chápeme jako procesy na mezinárodněpolitické,² politické,³ ekonomické,⁴ kulturní,⁵ sociální⁶ či geografické⁷ úrovni. Zvláště anebo v rámci zmíněných kategorií pak můžeme sledovat například integrační a dezintegrační

-
- 1 Literatura v této i následujících poznámkách je vybírána spíše náznavově (se zaměřením na nejnovější tituly) a coby reprezentativní příklad širších a v úplnosti nepostižitelných odborných debat na související témata. Obecně např. Wolfgang Schumann – Ragnar Müller: Integration als Problem internationaler Geschichte, in: *Internationale Geschichte. Themen – Ergebnisse – Aussichten*, ed. Wilfried Loth – Jürgen Osterhammel, München 2014, s. 331–356.
 - 2 Timothy Snyder: Integration and Disintegration. Europe, Ukraine and the World, *Slavic Review* 74, č. 4 (2015), s. 695–707.
 - 3 Arend Lijphart: Cultural Diversity and Theories of Political Integration, *Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique* 4, č. 1 (1971), s. 1–14.
 - 4 Robert C. Feenstra: Integration of Trade and Disintegration of Production in the Global Economy, *Journal of Economic Perspectives* 12, č. 4 (1998), s. 31–50.
 - 5 William Christie Macleod: Hook-Swinging in the Old World and in America. A Problem in Cultural Integration and Disintegration, *Anthropos* 26, č. 3–4 (1931), s. 551–561.
 - 6 John Saxe-Fernández: Globalization. Processes of Integration and Disintegration, *International Journal of Politics, Culture and Society* 8, č. 2 (1994), s. 203–223.
 - 7 Loraine McFadden: Exploring the Challenges of Integrated Coastal Zone Management and Reflecting on Contributions to ‘Integration’ from Geographical Thought, *The Geographical Journal* 174, č. 4 (2008), s. 299–314.

procesy vojensko-bezpečnostní,⁸ právní⁹ nebo náboženské¹⁰ a celou řadu dalších.

Historikům (a politologům) se v tomto směru jako přirozený objekt k analýze nabízejí především politické celky, jako byly starověká Říše římská,¹¹ Čína,¹² Byzanc,¹³ franská říše,¹⁴ Svatá říše římská,¹⁵ mongolské impérium,¹⁶ podunajská monarchie,¹⁷ Spojené státy americké,¹⁸ Sovětský svaz¹⁹ či Evropská unie.²⁰ Zejména v tomto kontextu je pak samozřej-

-
- 8 Jan Renger Swillens: 'You Should Write TRUST in Capital Letters'. Dutch-German Military Integration, *Atlantisch Perspectief* 42, č. 3 (2018), s. 29–32.
 - 9 Geoffrey Garrett: The Politics of Legal Integration in the European Union, *International Organization* 49, č. 1 (1995), s. 171–181.
 - 10 Anette Baumann – Alexander Jendorff – Frank Theisen (ed.): *Religion – Migration – Integration. Studien zu Wechselwirkungen religiös motivierter Mobilität im vormodernen Europa*, Tübingen 2019; Paulo Pachá: Beyond Central and Local Powers. The General Councils of Toledo and the Politics of Integration, in: *The Visigothic Kingdom. The Negotiation of Power in Post-Roman Iberia*, ed. Sabine Panzram – Paulo Pachá, Amsterdam 2020, s. 101–116.
 - 11 Jochen Martin: The Roman Empire. Domination and Integration, *Journal of Institutional and Theoretical Economics / Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft* 151, č. 4 (1995), s. 714–724.
 - 12 Rolf Trauzettel: Die Reichseinigung unter dem Ersten Kaiser Qjin Shihuangdi, in: *Xi'an. Kaiserliche Macht im Jenseits. Grabfunde und Tempelschätze aus Chinas alter Hauptstadt*, Mainz 2006, s. 27–31.
 - 13 Triantaphyllitsa Maniati-Kokkini: "Mixobarbaroi" and "Ligioi" Theory and Practice Regarding the Integration of Westerners in Late Byzantine Social and Economic Reality, in: *Byzantium and the West. Perception and Reality (11th–15th c.)*, ed. Nikolaos Christis – Athina Kolia-Dermitzaki – Angeliki Papageorgiou, London 2019, s. 286–305.
 - 14 Rudolf Schieffer: Desintegration und neue Integration auf dem Boden des fränkischen Großreichs, in: *Föderalismus in Deutschland. Zu seiner wechselvollen Geschichte vom ostfränkischen Königtum bis zur Bundesrepublik*, ed. Dietmar Willoweit, Wien 2019, s. 27–42; Lennart Gilhaus: Extremfälle der Gesellschaftsorganisation in den nachrömischen regna – Militär, Gewalt und Integration in den Reichen der Franken und Vandalen, in: *Die Völkerwanderung. Mythos – Forschung – Vermittlung*, ed. Peter Geiss – Konrad Vössing, Göttingen 2021, s. 91–108.
 - 15 Lisa Klocke: Die Integration Burgunds in das Kaiserreich. Eine Analyse der Netzwerke burgundischer Bistümer, in: *Espaces ecclésiastiques et seigneuries laïques. Définitions, modèles et conflits en zones d'interface (IXe–XIIIe siècle) / Kirchliche Räume und weltliche Herrschaften. Definitionen, Modelle und Konflikte in Kontaktzonen (9.–13. Jahrhundert)*, ed. Tristan Martine – Jessika Nowak – Jens Schneider, Paris 2021, s. 170–182.
 - 16 Timothy May: *The Mongol Empire*, Edinburgh 2018, s. 76–93.
 - 17 Peter Thaler: The Habsburg Monarchy and World War I. Integration, Disintegration, and Demise, *German Studies Review* 43 (2020), s. 149–161.
 - 18 Allen C. Guelzo: *Reconstruction. A Concise History*, New York 2018.
 - 19 Valeria Fiorani Piacentini: The Disintegration of the Soviet Empire. Problems of National and Collective Security in Central Asia, *Islamic Studies* 33, č. 2–3 (1994), s. 281–317.
 - 20 Hans-Peter Schwarz: Die europäische Integration als Aufgabe der Zeitgeschichtsforschung. Forschungsstand und Perspektiven, *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte* 31, č. 4 (1983), s. 555–572; Beate Kohler-Koch – Martin Schmidberger: Integrationstheorien, in: *Lexikon der Politik, V. Die Europäische Union*, ed. Dieter Nohlen – Beate Kohler-Koch – Wichard Woyke, München 1996, s. 152–162; Hans-Jürgen Wagner – Thomas Eger: *Europäische Integration. Wirtschaft und Recht, Geschichte und Politik*, München 2011; Lisa H. Anders – Annegret Eppler – Thomas Tuntschew: Europäische Integration. Zweidirektional und mehrdimensional, *Integration* 39, č. 3 (2016), s. 198–212.

mě v posledních letech nejčastějším tématem studií o integraci a dezintegraci problematika brexitu.²¹ Integrace a dezintegrace navíc mohou probíhat i v regionech, které sice jasnou společnou identitu nemají, ale sdílí geografický prostor či politické osudy.²² Některé takové celky mohou dokonce postrádat pevné fyzické hranice a být definovány spíše jako vliv institucí – typickým příkladem může být jakákoliv církev či papežství.²³ Nejsou to ovšem jen tyto velké celky, které mohou ve svém obsahu integrovat (a někdy být naopak v důsledku stejného faktu dezintegrované) více dílčích entit na různých úrovních.²⁴ V praxi sledujeme procesy, které mohou být vnímány jako integrační či dezintegrační i na všednodenní úrovni týkající se i jednotlivců, a jako takové mohou být tyto procesy i zkoumány a analyzovány v historickém kontextu.

Samotné integrační procesy se pak mohou odehrávat podle různých scénářů. Motivace, průběh i výsledky každé integrace mohou obsahovat prvky asimilace, ale i relativně netečné koexistence. Ani jedna ze stran této pomyslné stupnice pak není v jasné úměře k úspěšnosti či neúspěšnosti celého procesu. Paradoxně se pokus o asimilaci může stát příčinou následné dezintegrace, stejně jako ignorování či vědomé vyhýbání se takovým snahám. Výsledná asimilace samozřejmě může být projevem úspěšné integrace, ovšem není její podmínkou. Zejména v politickém smyslu pak může celkový proces integrace přinášet mnoho dílčích aspektů, které na této stupnici mohou stát v různých polohách. Propojování politických entit nemusí nutně obsahovat jejich integraci ekonomickou či kulturní.

-
- 21 Stefan Gänzle (ed.): *Differentiated Integration and Disintegration in a Post-Brexit Era*, Milton 2020; Rudy Weissenbacher: Peripheral Integration and Disintegration in Europe. The ‘European Dependency School’ Revisited, *Journal of Contemporary European Studies* 26 (2018), s. 81–98; Vladimir Biti: Post-imperial Europe. Integration through Disintegration, *European Review* 28 (2020), s. 62–75; Mark Gilbert: *European integration. A Political History*, Lanham 2021.
 - 22 Wilfried Loth – Nicolae Păun (ed.): *Disintegration and Integration in East-Central Europe. 1919–post-1989*, Baden-Baden 2014; Richard W. Unger: Markets and Merchants. Commercial and Cultural Integration in Northwest Europe, 1300–1700, in: *Reti marittime come fattori dell’integrazione europea: selezione di ricerche / Maritime Networks as a Factor in European Integration. Selection of Essays*, ed. Giampiero Nigro, Firenze 2019, s. 431–452.
 - 23 Daniel Syrbe: Gregory the Great and the Bishops. Papal Letters and the Ecclesiastical Integration and Disintegration of East Central Europe, in: *The Medieval Networks in East Central Europe. Commerce, Contacts, Communication*, ed. Balázs Nagy – Felicitas Schmieder – András Vadas, London 2019, s. 71–86.
 - 24 Např. na úrovni měst (či městského státu): Rina Kralj-Brassard – Ivana Lazarević: The Role of Segregation and Integration in Identity Formation for Foundlings in Early Modern Dubrovnik, in: *Tracing Hospital Boundaries. Integration and Segregation in Southeastern Europe and Beyond, 1050–1970*, ed. Jane L. Stevens Crawshaw, Leiden 2020, s. 67–87.

Historická věda si nicméně přes řadu svých vývojových proměn a zaměření všímá asi nejčastěji především integrace politické. Již zmíněné politické celky, které na dobu kratší či delší s různou měrou efektivitě propojovaly rozsáhlá území a početné populace, logicky přitahují pozornost badatelů. Přestože se řada moderních a postmoderních historiografických škol snažila tento zájem rozředit oprávněnou výtkou, že politické a „velké“ dějiny představují pouze – byť nejviditelnější – zlomek skutečného dění v celé společnosti, mnohdy jsou vlastně jen výsledkem či symptomem podstatných dějů „pod povrchem“, zůstávají politické dějiny svým způsobem stále v centru zájmu. A pokud některé historiografické školy projevují ostentativní odstup od tohoto fenoménu, velmi často k němu vrací badatele „veřejná poptávka“, která si stále představuje historika jako osobu, která donekonečna popisuje slávu vojenských tažení a lesk panovnického majestátu. Téma integrací a dezintegrací nicméně může tento – spíše zdánlivý – rozpor v rámci historiografického uvažování (neboť jeden přístup bez druhého zůstává vždy spíše jen sondou či nehotovým celkem) pomoci velmi dobře přesáhnout. Je to právě hloubka a pestrost škál, na nichž můžeme integraci jednotlivých prvků sledovat, která propojuje vnitřní a povrchové aspekty dějů a může přinášet odpovědi na otázky, které prostupují celou zkoumanou materii. Vnitřní integrace ovlivňuje integraci vnější a naopak. Dezintegrace zřejmá může být dezintegrací vnitřní podmíněna (jako se například rozpad SSSR uskypšil vlivem nacionálních i náboženských tlaků v jednotlivých republikách), ale může se stát i jejím moderátorem (vynucené rozdělení Německa po roce 1945 vedlo k sociálnímu oddělení mezi „Wessis“ a „Ossis“). Takovéto aspekty integrací i dezintegrací mohou být zkoumány z různých hledisek i v různém kontextu.

Jednotlivé aspekty integrací pak otevírají přirozeně cestu k řadě mezioborových výzkumů. Historik se vedle už zmíněné politologie může inspirovat například sledováním hospodářských faktorů. V první řadě se nabízí přístupy geografické, které obvykle v mysli jednotlivce nejlépe ilustrují – formou map a mapových diagramů – procesy integrace a dezintegrace. Asi nejzásadnějším podoborem, který v této souvislosti je třeba zmínit, je socioekonomická geografie.²⁵ Také ekonomické přístupy k hospodářské integraci (federalismus, funkcionalismus, realismus, marxismus a postmodernismus) mohou poskytnout nemálo zásadních východisek pro další bádání v historickém

25 Benno Werlen: *Sozialgeographie. Eine Einführung*, Stuttgart 2004.

a politickém smyslu.²⁶ Sociologie je přirozeně dalším oborem, který k otázkám integrací a dezintegrací přináší nemálo podnětů vycházejících z vlastní metodologie.²⁷ Zde především pochopitelně narážíme na palčivé problémy dneška, které lze shrnout pod velkou otázku integrace populačních skupin, které se pohybují napříč politickými i geografickými celky, do jejich nového okolí.²⁸ S tím pak souvisí pochopitelně i pohled práva a právní vědy.²⁹ Nepředstavitelně pestrou paletu přístupů můžeme najít v rámci studií kultury.³⁰ Nelze také zapomínat na integrační a dezintegrační aspekty, které v kontextu společnosti představují jazyky a jejich vztahy – relevantní tedy jsou i mnohé lingvistické disciplíny,³¹ zejména pak typologie či sociolingvistika (pro historika pak například toponomastika³²).

Je třeba také poznamenat, že zatímco dynamika integrací a především jejich výsledky – vzniky velkých celků, obvykle především politické či alespoň hospodářské povahy – přitahují přirozeně pozornost badatelů, nejinak tomu občas bývá i v momentě dezintegrací. Ty totiž představují nejen pomyslný „restart“ systému, který bývá začasťe chápán jako praktický počátek integrace nové. Nezřídka se výzkum takových kolabujících a dezintegrujících se celků spojuje spíše – a bohužel nepříliš šťastně – s jakýmsi hledáním poučení a „vzorů“, jichž se ovšem máme vyvarovat, pokud nejde přímo o temná varování a předpovědi do budoucna, založené na opakování negativních vzorců.

Naše publikace rozhodně nemá a koneckonců ani nemůže být uceleným přehledem a zobecněním všech typů možných i nemožných integračních a dezintegračních procesů. Natolik obecný pojem takový přístup sám o sobě zřejmě neumožňuje. Naše kniha má ovšem při značné

26 Alberto Alesina – Enrico Spolaore – Romain Wacziarg: Economic Integration and Political Disintegration, *American Economic Review* 90 (2000), s. 1276–1296.

27 Ananta Kumar Giri: Rethinking Integration, *Sociological Bulletin* 62, č. 1 (2013), s. 100–109.

28 Gianni D'Amato: *Vom Ausländer zum Bürger. Der Streit um die politische Integration von Einwanderern in Deutschland, Frankreich und der Schweiz*, Münster 2005; Sigrid Barinhorst – Uwe Hunger – Karen Schönwalder (ed.): *Politische Steuerung von Integrationsprozessen. Intentionen und Wirkungen*, Wiesbaden 2006; Wilfried Marxer: *Migration und Integration. Geschichte – Probleme – Perspektiven*, Benders 2007.

29 Petr Bělovský – Michal Skřejpek – Kamila Stloukalová (ed.): *Cizinci, hranice a integrace v dějinách*, Praha 2017.

30 Michael Kearney: The Local and the Global. The Anthropology of Globalization and Transnationalism, *Annual Review of Anthropology* 24 (1995), s. 547–565.

31 Götz Wienold: Sprachlicher Kontakt und Integration, *Zeitschrift für Mundartforschung* 35, č. 3–4 (1968), s. 209–218.

32 Simone Maria Berchtold – Linda Steiner: Sprachliche Integration. Mittelalterliche Ortsnamen im Kontaktgebiet des Kantons St. Gallen, *Namenkundliche Informationen* 112 (2020), s. 13–44.

šší souvisejících témat a celků nabídnout jakýsi alespoň rámcově reprezentativní celek, který prezentuje i objevuje různé přístupy a možnosti, které takto pestré a široké téma nabízí. Výsledkem tedy nemá být uzavřená a ucelená množina definic a zobecnění, ale spíše opěrný bod, nabízející výchozí polohu k dalšímu objevování možností a souvislostí. Téma integrací a dezintegrací tak rozhodně i jen dočasně nebude vyčerpáno, ale spíše zdůrazněno a posunuto v několika zásadních aspektech vědeckého bádání.

Na posledním místě předmluvy zbývá obvykle prostor pro poděkování zasloužilým. Tuto tradici bychom ovšem rádi v tomto svazku poupravili. V čase dokončení této publikace se blíží životní jubileum osoby, jejíž bádání se celoživotně věnuje tématům, která s problematikou integrací a dezintegrací úzce souvisejí – Václava Dršky. Kolínský rodák, historik světového středověku a přítel všech našich autorů se vždy zabýval především dějinami středověku raného, ale díky své velké erudici vstupoval velmi často a ochotně i do dějin o poznání mladších. Z jeho pera tak vyšlo nejen nespočet studií věnovaných Frankům a Burgundům v období do nástupu Kapetovců, ale i práce zaměřené na pozdní středověk.³³ Vedle sebe tak v jeho monografiích stojí franští králové, kteří dělají – dezintegrují – příležitostně sjednocovanou – integrovanou – říši, ale i prostořeký poslední (chce se říci poslední integrující) císař středověku Zikmund. To vše doplňuje především velké dílo věnované politické identitě Burgundska, které dokonale postihuje široké rozpětí zájmů a odbornosti jubilanta. Václav Drška v našich očích ale byl, je a snad ještě dlouho bude také a především učitel. Učitel nyní už celých generací studentů (nemálo z nichž se tu vyskytuje mezi autory), kteří si díky němu odnášeli nový pohled na středověké dějiny. Pohled rozhodně ne suchopárný, určitě originální a s jistotou oči otevírající. Byla to především Václavova zásluha, že náročné, studenty často přehlížené a vždy poněkud v pozadí moderních dějin stojící studium získalo každý rok nové zájemce, kteří s ním a jeho kolegy procházeli obdobím mezi barbarskými královstvími na straně jedné a rozpadem monolitu křesťanstva v dobách reformace na straně druhé. Hledali a nacházeli originální témata, která překračovala hranice domácí historie a která činila bádání na všech jeho působištích skutečně světovým. Povaha a osobnost našeho kolegy a učitele byla ovšem tím hlavním, co přivedlo v různých podobách jeho výuky dohromady vždy nemalou skupinu lidí, z nichž

33 Bibliografie prací Václava Dršky je samostatnou součástí tohoto svazku.

nezanedbatelná část se mohla a může nazývat jeho přáteli, kteří s ním mají společného mnohé, především vědecký zájem o věci minulé. Václavu Drškovi patří za tuto integrační schopnost nemalý dík a do budoucna vše dobré.

Jakub Izdný, Drahomír Suchánek, David Tómiček

Karamboly s Václavem

Na počátku letošního roku uplynulo 25 let od doby, kdy jsme se s Václavem Drškou poprvé setkali v jakémsi klubu, který se nacházel v podzemí Starého Města pražského. Na oslavě narozenin Lenky Bobkové jsme ani jeden nezaváhali, vzali do rukou tága a k obveselení přítomných si spolu zahráli kulečnick. Karamboly jsme rozhodně pod kontrolou neměli. Z oslavy jsem odjížděla poučena o trojbandu a také s informací, že můj veselý kulečnickový společník by měl zájem převzít u nás na katedře výuku obecných dějin středověku, což se také v roce 1998 stalo.

Ač jsme spolu nestudovali a seznámili jsme se až jako začínající učitelé na vysoké škole, ledacos jsem se o jeho předcházejícím studiu i zázemí dozvěděla. Kučeravý veselý student z Kolína byl údajně pro mnohé kantory, respektive mobilitu jejich rodin, záchranou. O tom mi vyprávěla Lydie Petráňová, která tehdy svého muže Josefa (neřidiče) s celou rodinou vozila na chalupu do Ouběnic automobilem značky Moskvíč. Ještě dnes vzpomíná na Václavovu maminku, která pracovala v kolínském mototechně a dokázala sehnat potřebné součástky do stále rozbitého vozu. Lydie nebyla prý rozhodně jediná, kdo ochoty paní Drškové v realitě reálného socialismu často využíval. Nebyly to ale rozhodně pouze náhradní díly z Kolína, pro které na Václava jako studenta mnozí vzpomínají. Byl nepřehlédnutelný, halasný, jednoznačně nadaný a zaujatý. O halasnosti mi vyprávěl Petr Vorel, který jako Václavův spolubydlící z koleje prý Václava musel občas krotit, když uspával svého prvního syna, kterého si s manželkou pořídili už za studií. O nadání a zaujetí pro studium historie svědčí účast v celostátním kole studentské vědecké soutěže kdesi na Slovensku, kde se poprvé v životě Václav potkal s ústeckou katedrou, tehdy dějepisou, a to zosobněnou její vedoucí a porotkyní soutěže Janou

Englovou. Oba po letech toto setkání vždy líčili jako nezapomenutelné, ovšem historku k němu měl každý trochu jinou. V Ústí nad Labem se pak oslavenec potkal i se svým spolubojovníkem Vítkem Honysem, který vzpomíná na to, jak Václav rozveseloval kamarády v tupé realitě katedry vojenské přípravy na službu v socialistické armádě parodováním nesmyslných příkazů. Na jeho podání rozkazu pplk. Brabce Dovozu VůůůůůZ se prý zapomenout nedá.

Když se Václav objevil na naší katedře historie, neujal se jen výuky po Janu Horském, ale po narození mého syna Matouše nahradil i mě zejména při organizaci proslulých katedrových exkurzí. Ty v době, kdy všichni jezdili na Západ, směřovaly většinou na Východ a byly vždy vyvrcholením akademického roku.

Jako kolegové jsme se setkali při doktorské promoci v Karolinu. Václava doprovázela maminka a jeho dvě tehdy malé dcerky. V čele delegace naší rodiny byl můj roční syn, kterému aula nejstaršího vysokého učení ve střední Evropě rozhodně nepřipadala jako dobré místo pro zkoumání světa, jenž pro něj tou dobou otevíral mnoho možností. Drobné karamboly spojené s touto slávou vstoupily záhy do kategorie roztomilých rodinných historek (moje maminka si v rozechvění vzala každou botu jinou). V té době jsme ještě ani jeden netušili, jaké karamboly, možná spíš zkoušky, nám život záhy přinese.

Brzy nato jsme měli možnost spolu pracovat na učebnici dějepisu pro základní školy, kterou jsme si pracovně nazvali podle příjmení naší autorské dvojice, tedy Hrubá drška. Krom výborné spolupráce to přinášelo i obveselení pro kolegy. Naše komunikace (... další kapitola Hrubé dršky Ti pošlu po víkendu) vzbuzovala nemalé veselí. Václav dlouhé roky přijížděl vyučovat vždy na konci týdne. Jeho hlasité komentáře a pozdravy byly slyšet už na dálku ještě předtím, než se otevřely dveře a naší tzv. sborovnou se rozlehlo zpravidla velmi kritické zhodnocení úrovně českých drah, jejichž služeb k dopravě na trati Praha – Ústí nad Labem, později Kolín – Ústí nad Labem využíval a stále využívá. Václavovy karamboly se zaměstnanci železnice se staly proslulými a upřímně přiznávám, že jsem mu někdy ani nevěřila, co všechno se při cestě do práce může přihodit.

Byla to doba, kdy mezi studenty katedry byla řada zajímavých a vnímavých posluchačů, kteří ocenili nejen Václavův pohled na středověké dějiny, ale především neopakovatelný způsob jeho výkladu, který by se snad dal nazvat důrazným. Mezi jeho oblíbené vsuvky do přednášek patřily a patří zejména paralely se současným děním na politické scéně. Semináře z obecných dějin se staly obávanými, proslýchalo se, že

zejména ten, kdo dostane přiděleno téma o verdunském dělení, si může být jist, že pod palbou Václavových dotazů a komentářů neobstojí. A hle, David Tomíček, který při verdunském dělení propadl, se nakonec stal Václavovým následovníkem, přítelem a také s jeho pomocí zvládl daleko těžší úkoly a zkoušky. O strategiích, jak uspět, se mezi studenty šířily různé spekulace a fámy. Mnozí studenti ve snaze předejít karambolům a získat nějaké informace snášeli ve Václavově pracovně hustá oblaka cigaretového dýmu či s ním v zimě postávali před fakultou – to byl ještě náruživý kuřák. Páteční odpolední diskuse, které se odehrávaly nejprve v jakémsi dost obskurním, v devadesátých letech narychlo zřízeném baru vedle fakulty, jehož vnitřnímu vybavení vévodila použitá sedací souprava, později v restauraci U Vlka, se staly pravidlem. V této době také do Václavova života vstoupila Helena, která se stala jeho druhou ženou. Jejich společný život v následných letech ukázal, že dokážou být jeden druhému jistotou a oporou, a to i v situacích, jejichž obtížnost si většina lidí dokáže představit jen těžko. Někdy se mi zdá při pohledu na krásnou kolínskou zahradu, spokojeného Václava u grilu a milující pohled Helenky (respektující, chápající, ale i instrující), že ho osud zavál k nám do Ústí nad Labem jen proto, aby ji tu potkal.

Nejsem si jista, zda je všeobecně známo, že Václav je šikovný kutil a vynikající zahradník, soutěžící každý rok se svou ženou o to, komu uzrají lepší papriky. Je schopen sbírat v okolí za tmy (nechce budit rozruch) do pytle spadané dubové listí v přesvědčení, že právě dusík v něm obsažený mu zajistí výbornou úrodu.

Václav byl u toho, když jsme formálně opustili Pedagogickou fakultu UJEP a založili univerzitní ústav. Byl jedním z prvních lidí, kterým jsem volala po cestě z Medlova, kde se nám podařilo v roce 2006 před akreditační komisí uspět a mohli jsme založit filozofickou fakultu. Mou oporou a rádcem byl v těchto hektických transformačních letech vynikající historik a dobrý člověk prof. Jan Kuklík st., který na naší katedře učil a pomohl nám se získáním akreditace pro doktorské studium. Když mi Václav v létě 2009 zavolal, že Jan Kuklík náhle odešel, byla to nesmírná ztráta. Neskutečně mi chyběly naše debaty, postrádala jsem jeho podporu a pomoc, rady i schopnost věci, které za to nestojí, prostě nechat plavat. Když se pak katedra začala postupně proměňovat, naši učitelé a staří kolegové odcházeli, naopak někteří naši studenti jako mladí kolegové přicházeli, oporou a člověkem, kterého se vždy ptám na názor, se stal Václav. Víím vždy jistě, že je na fakultě. Ne proto, že jeho halasný hlas je slyšet už od vchodových dveří, ale proto, že se vždycky po svém příchodu, hned jak odloží svou koženou tašku a klobouk, přijde podívat,